

Examenverslag van bedrijfseconomie havo, eerste tijdvak 2022

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag: *In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?*

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag.
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Tijdens de cursus is niet behandeld hoe het opmaken en uitvoeren van een testament werkt, aangezien dit grotebakstof is.
	2	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'beneficiair aanvaarden' stond uitgelegd op de begrippenlijst die je tijdens de cursus hebt ontvangen. Met deze kennis kon je deze vraag volledig beantwoorden. Je hebt op de cursus ook kunnen oefenen met dit begrip, bijvoorbeeld bij opgave 260.
	3	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het 'Stappenplan schenk-/erfbelasting' uit de uitleg 'Financiële zelfredzaamheid' gebruiken. Hierin stond beschreven hoe je in elke situatie het te ontvangen schenk- of erfbedrag na belasting kon berekenen. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 258 of 263.
	4	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de hand-out over 'Rechtsvormen' stond dat een stichting geen winstbelasting hoeft te betalen, omdat deze geen winstdoel heeft. Als een stichting ANBI-status heeft, hoeft deze over schenkingen/erfenissen ook geen belasting te betalen. Deze informatie kon je hier gebruiken om twee punten te scoren. Met het begrip ANBI-status heb je tijdens de cursus kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 261.
2	5	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de hand-out over 'Rechtsvormen' staan de eigenschappen van alle mogelijke rechtsvormen. Deze eigenschappen kon je gebruiken om hier een punt te scoren.
	6	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de uitleg 'Resultaat' is de formule voor de omzet besproken. Deze formule kon je hier gebruiken om de uitwerkbijlage in te vullen en de eerste twee punten te pakken. Het was hier belangrijk om je antwoord steeds te vermenigvuldigen met het aantal weken, aangezien de afzet per week was gegeven. Het kon hierbij helpen om je einddoel steeds te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Het laatste punt kon je behalen door de formule voor procentuele verandering te gebruiken, die besproken is tijdens de uitleg 'Procenten'.
	7	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'procentpunt' is tijdens de uitleg niet besproken, aangezien dit grotebakstof is.
	8	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Resultaat' hebben we behandeld wat het verschil is tussen variabele en constante kosten. Met dit verschil heb je tijdens de cursus kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 73. Met deze kennis kon je berekenen dat de verpakkingskosten bij de variabele kosten hoorden. De afschrijvingskosten over de inventaris kon je berekenen met de formule die gegeven was in het stukje 'Afschrijving' van de uitleg 'Resultaat'. Met deze formule kon je tijdens de cursus ook oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 77 of 85. Het was bij deze opgave belangrijk om alles naar één kwartaal om te rekenen. Om dit niet te vergeten, kon het helpen om je einddoel en alle periodes nauwkeurig te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'.

	9	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om hier de eerste twee punten te scoren, kon je het deel 'Break-even' uit de uitleg 'Resultaat' gebruiken. Hierin hebben we de formules voor de dekkingsbijdrage en de break-even afzet besproken. Met deze formules heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 74. Om het derde punt te behalen was het belangrijk om de weekafzet te vermenigvuldigen met het aantal weken. Hier kon het helpen om nauwkeurig je einddoel en alle periodes te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'.
	10	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te behalen, kon het helpen om het woordje 'per' en je einddoel te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit wees erop dat je het aantal menu's nog met het aantal kwartalen in je einddoel kon vermenigvuldigen. Voor het tweede punt kon je dezelfde tip gebruiken, aangezien je de verpakkingskosten kon vermenigvuldigen met het aantal bezorgde menu's, Vervolgens kon je de loonkosten weer met het aantal gevraagde kwartalen vermenigvuldigen. Op deze manier kon je hier alle punten scoren.
	11	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de uitleg 'Personeelsbeleid' is het begrip 'gezagsverhouding' besproken als deel van een arbeidsovereenkomst. Dit begrip kon je gebruiken om het juiste antwoord uit te kiezen. Het was hier belangrijk om op te merken dat de cursus tijdens de werktijden plaatsvond en dat de kosten betaald werden door de werkgever.
	12	7	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor de eerste drie punten van deze vraag kon je de formule voor de omzet gebruiken, die behandeld is in de uitleg 'Resultaat'. Verder was het belangrijk om te zorgen dat je antwoord betrekking had op zowel het eerste als het tweede kwartaal. Het kon hierbij helpen om nauwkeurig je einddoel en het woordje 'per' te markeren, zoals besproken was in het 'Stappenplan examensom'. Deze aanpak kon je ook het vierde en vijfde punt opleveren. Bij het zesde punt had je jouw antwoord op vraag 8 nodig. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van woorden in je einddoel, ook in je eigen antwoorden. Het laatste punt kon je scoren door het bedrijfsresultaat te berekenen en een conclusie te trekken. De formule voor het bedrijfsresultaat is ook behandeld tijdens de uitleg 'Resultaat'. Je hebt tijdens de cursus met vergelijkbare opgaven kunnen oefenen, bijvoorbeeld met opgave 77.
3	13	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het verschil tussen de onderhandse en openbare kapitaalmarkt is tijdens de cursus niet behandeld, omdat dit grotebakstof is.
	14	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De toezichthouders op financiële markten zijn tijdens de cursus niet behandeld, omdat dit grotebakstof is.
	15	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden kon je gebruik maken van het deel 'Winstverdeling' van de uitleg 'Aandelen'. Hierin hebben we besproken hoe je het totaal dividend berekent, wat je de eerste twee punten opleverde. De laatste twee punten kon je halen door het totaal dividend te delen door het aantal geplaatste aandelen. Dat deze stap kon zetten, kon je zien door het woordje 'per' in de vraag te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Het aantal geplaatste aandelen kon je berekenen met de formule uit het deel 'Rekenen' uit de uitleg 'Aandelen'. Met deze formules heb je ook kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld bij opgave 175 en 180.

4	16	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'koop op afbetaling' stond op de begrippenlijst die je tijdens de cursus hebt gekregen. Daarin stond beschreven dat dit een vorm van consumptief krediet is. Tijdens de uitleg 'Lenen' is besproken dat in tegenstelling tot het nemen van een hypotheek, het huren van een pand geen vorm van krediet is. Deze informatie kon je gebruiken om hier antwoord te geven op de vraag.
	17	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Tijdens het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is het verschil tussen kosten en uitgaven besproken. Daar is ook behandeld ook dat aflossingen geen kosten zijn, in tegenstelling tot interest. De eerste extra stap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat dit betekende dat kredietkosten alleen bestonden uit interest. De interest bij een annuïteitenlening (een lening met termijnbedragen) kon je berekenen met de formule uit het deel 'Annuïteiten' van de uitleg 'Lenen'. De tweede extra stap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat je dit niet voor elke periode apart hoeft te doen, maar dat je meteen het totaal van alle annuïteiten kon verminderen met het totaal van alle aflossingen (de schuldrest). Je hebt tijdens de cursus ook kunnen oefenen met vergelijkbare opgaven, bijvoorbeeld vraag 122 uit de bundel of vraag 3 van het proefexamen. Dit kon je het eerste punt opleveren. Om ook het tweede punt te scoren kon je een conclusie trekken met behulp van het ezelsbruggetje 'LEUC' uit het 'Stappenplan examensom'.
	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor het eerste punt kon je hier het deel 'Annuïteiten' van de uitleg 'Lenen' gebruiken. Daarin is besproken hoe je stap voor stap de nieuwe schuldrest kan berekenen bij een lening met termijnbedragen. Om ook het tweede punt te behalen kon je hier een conclusie trekken met behulp van het ezelsbruggetje 'LEUC', zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'.
5	19	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'SWOT-analyse' van de uitleg 'Ondernemen & marketing' is besproken hoe je kan bedenken bij welk deel van de SWOT-analyse een bepaald kenmerk van een bedrijf hoort. Dit kon je gebruiken om bij deze vraag twee punten te scoren. Hier heb je tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 235 of 242.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het deel 'KSF/KPI' van de uitleg 'Beoordelen' gebruiken. Daarin is besproken wat het verschil is tussen een KSF en een KPI. Daarnaast is tijdens de uitleg met behulp van een voorbeeld besproken hoe je een KSF bij een KPI bedenkt en andersom. Met deze begrippen heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 29 of 34.
	21	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens het deel 'Marketinginstrumenten' van de uitleg 'Ondernemen & marketing' is besproken wat er allemaal bij welke P van de marketingmix hoort. Dit kon je gebruiken om antwoord te geven op deze vraag.
	22	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Je kon jouw algemene leesvaardigheden gebruiken om bij deze vraag een punt te scoren.
	23	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het deel 'Kengetallen' van de uitleg 'Beoordelen' is behandeld wat de betekenis is van liquiditeit en solvabiliteit. Ook hebben we in die uitleg besproken wat het gevolg is van (bijvoorbeeld) een slechte solvabiliteit. De extra stap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat (bijvoorbeeld) een grotere kans op faillissement nadelig is voor Thuiswinkel Waarborg.

24	5	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te scoren, kon je de formule voor de eindvoorraad uit het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' gebruiken. Met deze formule heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 43. Voor het tweede punt kon je het deel 'Debiteuren/crediteuren' uit dezelfde uitleg gebruiken. Daarin hebben we aan de hand van een voorbeeld besproken hoe je de waarde van de post 'Debiteuren' kan berekenen. Om het derde punt te behalen was het belangrijk om op te merken dat de btw pas verrekend werd in 2022. Dit betekende dat je de oude 'te vorderen btw' en de 'te betalen btw' mee moest nemen. Het kon hierbij helpen om alle datums te markeren, zoals besproken is in het 'Stappenplan examensom'. Om de liquide middelen te berekenen, kon je het deel 'Balansmutaties' uit de uitleg 'Financiële verslaggeving' gebruiken. Voor het vierde punt had je ook de afschrijvingskosten nodig. Deze kon je berekenen met behulp van de formule voor 'VA eind' uit het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Het laatste punt kon je scoren met de formule voor 'EVEind' uit hetzelfde deel van de uitleg.
25	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Hier kon je de formule voor de current ratio gebruiken, die tijdens de cursus gegeven was op het formuleblad. Daarnaast kon je ook de formule voor de solvabiliteit uit de tekst gebruiken. Vervolgens kon je een conclusie trekken volgens het ezelsbruggetje 'LEUC' om alle punten te krijgen. Je had hiervoor je antwoord op de vorige vraag nodig. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het zoeken naar woorden uit je einddoel, waaronder in je eigen antwoorden.
26	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je jouw algemene redeneervaardigheden gebruiken. Het kon hier helpen om te bedenken waar supermarkten hun apps nog meer voor gebruiken. Of om te bedenken waar jij misschien wel apps van een supermarkt voor gebruikt.
27	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het rendement in euro's kon je berekenen door de kosten van de opbrengsten af te halen, zoals besproken in het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat je het rendement nog om kon rekenen om het rendement in procenten te krijgen. Je kon hier ook gebruik maken van het feit dat het juiste antwoord in de vraag gegeven stond. Hiermee kon je namelijk bedenken hoe je het rendement in euro's kon omrekenen om er rendement in procenten van te maken.
28	1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Let op: voor deze vraag is er een aanvulling op het correctievoorschrift gepubliceerd. Het juiste antwoord is D, en niet B. In de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken wat het verschil is tussen ontvangsten/uitgaven en opbrengsten/kosten en wat deze voor invloed hebben op de balans. Dit kon je gebruiken om optie C al weg te strepen, aangezien PLUS geld ontvangt voor gekochte spaarzegels en de liquide middelen dus toenemen. De extra stap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat bij het kopen van zegels de klant nog geen rendement krijgt, en het bedrijf dus geen kosten maakt. Dit gebeurt pas wanneer de klant de zegels inlevert. In de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken dat winst/verlies berekend wordt met de opbrengsten en kosten, die invloed hebben op het eigen vermogen. Dit kon je helpen om te bedenken dat het eigen vermogen dus gelijk bleef. Je kon dit ook beredeneren met het feit dat het kort vreemd vermogen van PLUS toeneemt bij het verkopen van zegels. Als het eigen vermogen ook toe zou nemen, zou de balans niet meer in evenwicht zijn.

	29	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens het deel 'Spaarvormen' van de uitleg 'Sparen' is besproken wat het verschil is tussen een vrij opneembaar en niet vrij opneembaar spaarsaldo. Dit verschil kon je gebruiken om hier een punt te scoren.
		61		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	3	5%
II	46	75%
III	7	11%
IV	5	8%
	61	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 92% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavenbundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorkomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.